

CENTRES INCLUSIUS: DUA DOCÈNCIA COMPARTIDA DOCÈNCIA INCLUSIVA

CRISTINA DUART CARRIÓN
PROFESSORA FLORIDA UNIVERSITÀRIA

cduart@florida-uni.es

CENTRES INCLUSIUS

Mesures per donar resposta al dret a la inclusió:

(Tot allò que hem de fer en el centre educatiu, en l'aula, per *garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat per a tot l'alumnat*)

CENTRES INCLUSIUS:

MESURES METODOLÒGIQUES

- L'escola inclusiva no és l'escola tradicional.
- En el procés d'ensenyament/aprenentatge es fa ús d'altres metodologies (innovadores!!!???):
 - Aprenentatge Basat en Projectes
 - Aprenentatge Basat en Problemes o Reptes
 - Aprenentatge Servici
 - Treball per ambients o racons
 - Aprenentatge cooperatiu
 - Tertúlies dialògiques
 - Etc

MESURES METODOLÒGIQUES

- Estas metodologies insisteixen en que siga l'alumnat qui construisca el coneixement partint d'un repte, una pregunta o una situació problemàtica.
- Es fomenta el treball en equip i permeten la transferència dels coneixements a altres situacions (competències).
- Els propis alumnes com a suport:
 - ✓ els sistemes d'aprenentatge en grup cooperatiu (heterogeni)
 - ✓ els sistemes d'aprenentatge recolzats en les tutories entre companys (Ovejero, 1990; Pujolas, 2001)

MESURES CURRICULARS

- **Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA)**
- Ensenyament multinivell
- Paisatges d'aprenentatge
- Avaluació inclusiva

DUA

El Disseny Universal per a l'Aprenentaje es basa en fonaments neurocientífics, relaciona las tres xarxes neuronals amb tres principis i les respectives pautes.

Xarxes de reconeixement
Què aprenem?

Proporcionar múltiples maneres de representació

Percepció

Llenguatge, expressió i símbols

Comprensió

Xarxes estratègiques
Com aprenem?

Proporcionar múltiples maneres per l'acció i l'expressió

Acció física

Expressió i comunicació

Funcions executives

Xarxes afectives
Per què aprenem?

Proporcionar múltiples maneres de comprometre's

Captar l'interés

Mantenir l'esforç i la persistència

Autoregulació

Xarxes de reconeixement Què aprenem?

- Oferir diferents tipus de materials (naturals, de plàstic, inespecífic, joguines...)
- Presentar les propostes que els fem de diferents maneres (explicació oral, suport visual, possibilitat de manipulació)
- Creació d'ambients o racons amb material divers que l'infant pugui escollir
- Situat els materials a l'abast dels infants
- Explicar contes i històries i cantar cançons utilitzant diversos suports
- Aportar informacions a través de canals diferents: visual, auditiu, tàctil...
- Recordar allò que s'ha fet (amb la veu, fotografies, objectes...)

Xarxes estratègiques Com aprenem?

- Deixar temps a cada infant per dur a terme les propostes, els jocs...
- Tenir material suficient que permeti el joc en paral·lel, el joc en grup...
- Respectar els interessos dels infants, deixar-los triar entre diferents propostes
- Respectar la lliure elecció de com desenvolupar la proposta (en grup, en petit grup, sol, amb l'adult)
- Permetre que l'infant faci les coses a la seva manera i no d'una manera determinada
- Permetre i facilitar la creativitat
- Pensar en l'espai com un element educador. Tots els espais de l'escola han de fer possible el desenvolupament de les capacitats de l'infant
- Donar oportunitat per desenvolupar diversos tipus de joc: motriu, sensorial, simbòlic, manipulatiu, heurístic...

Xarxes afectives Per què aprenem?

- Actitud positiva de l'educador
- Materials agradables, situats de forma atractiva i en bon estat de conservació
- Escolta activa
- Donar a l'infant seguretat per tal que es pugui expressar lliurement
- No fer comparacions entre infants
- Respectar la manera de ser i de fer de cada infant
- Mostrar que confiem en les possibilitats dels infants
- Deixar que els infants siguin els protagonistes de les propostes que oferim
- Mantenir un clima d'aula tranquil i afectiu
- Valorar la creativitat i els progressos dels infants
- Utilitzar el reforç positiu
- Variar les propostes quan deixen de ser atractives

Pautes del Disseny universal per a l'aprenentatge (DUA)(versió 2.2)

I. Proporcionar múltiples maneras de comprometre's	II. Proporcionar múltiples maneras de representación	III. Proporcionar múltiples maneras per a l'acció i l'expressió
<p>Pauta 7. Proporcionar oportunitats per a generar interès</p> <p>7.1. Fomentar l'elecció individual i l'autonomia.</p> <p>7.2. Potenciar la rellevància, el valor i l'autenticitat de la informació i les activitats.</p> <p>7.3. Minimitzar les causes que generen inseguretat i les distraccions.</p>	<p>Pauta 1. Proporcionar diverses opcions per a la percepció</p> <p>1.1. Oferir opcions que permetin personalitzar la presentació del contingut</p> <p>1.2. Oferir alternatives a la informació auditiva</p> <p>1.3. Oferir alternatives a la informació visual</p>	<p>Pauta 4. Proporcionar diverses opcions per a la interacció física</p> <p>4.1. Proporcionar diversos mètodes de resposta i navegació.</p> <p>4.2. Assegurar l'accessibilitat de les eines i les tecnologies de suport.</p>
<p>Pauta 8. Donar opcions per mantenir l'esforç i la persistència</p> <p>8.1. Ressaltar la importància dels objectius.</p> <p>8.2. Variar el nivell de dificultat dels recursos que s'ofereixen per aconseguir els reptes.</p> <p>8.3. Impulsar la col·laboració i la comunicació.</p> <p>8.4. Incrementar els comentaris per afavorir la motivació i l'esforç necessari per seguir aprenent.</p>	<p>Pauta 2. Oferir diverses opcions de llenguatge, expressions matemàtiques i símbols</p> <p>2.1. Clarificar el vocabulari i els símbols</p> <p>2.2. Explicar la sintaxi i l'estructura dels elements presentats</p> <p>2.3. Proporcionar ajudes per interpretar el text, la notació matemàtica i els símbols</p> <p>2.4. Promoure la comprensió dels continguts a través de diverses llengües i llenguatges</p> <p>2.5. Proporcionar alternatives al text a través de diversos mitjans (imatge, vídeo, so...)</p>	<p>Pauta 5. Oferir diverses opcions per a l'expressió i la comunicació</p> <p>5.1. Utilitzar múltiples mitjans per garantir la comunicació.</p> <p>5.2. Utilitzar diverses eines per a la construcció i la composició.</p> <p>5.3. Oferir diversos nivells de suport per tal de desenvolupar la pràctica.</p>
<p>Pauta 9. Donar opcions d'autoregulació</p> <p>9.1. Promoure expectatives i creences que fomentin la motivació.</p> <p>9.2. Facilitar estratègies i habilitats de superació i d'autoregulació emocional.</p> <p>9.3. Desenvolupar la reflexió en relació al propi progrés i l'autoavaluació.</p>	<p>Pauta 3. Proporcionar opcions per a la comprensió</p> <p>3.1. Activar els coneixements previs.</p> <p>3.2. Posar de relleu patrons, característiques fonamentals, idees principals i relacions entre idees.</p> <p>3.3. Guiar el processament d'informació, la visualització i la manipulació, proporcionant estratègies de pensament i d'acció.</p> <p>3.4. Potenciar la transferència i la generalització dels aprenentatges.</p>	<p>Pauta 6. Proporcionar diverses opcions per a les funcions executives</p> <p>6.1. Donar suport perquè l'alumne estableixi de manera realista els propis objectius.</p> <p>6.2. Ajudar en la planificació i el desenvolupament d'estratègies.</p> <p>6.3. Proporcionar recursos i estratègies per gestionar la informació.</p> <p>6.4. Oferir instruments per evidenciar el progrés i la capacitat per autoavaluar-se.</p>
<p>Alumnes motivats i amb iniciativa</p>	<p>Alumnes informats i amb recursos</p>	<p>Alumnes amb estratègies per assolir els objectius</p>

CENTRES INCLUSIUS:

MESURES SOCIALS

- Sentiment de pertinença.
- La creació d'entorns saludables, amables, acollidors i segurs.
- Escola oberta i participativa.
- Es tracta de cuidar als altres:
benestar

MESURES ORGANITZATIVES

- Desdoblaments
- Agrupaments flexibles
- Suports dins de l'aula
- Grups interactius
- Ambients d'aprenentatge
- LA DOCÈNCIA COMPARTIDA

MESURES ORGANITZATIVES

LA DOCÈNCIA COMPARTIDA

- Treball conjunt de 2 mestres en l'aula.
- Pot ser realitzada pel professorat de suport especialitzat (Pedagogia Terapèutica, Audició i Llenguatge...) o no.
- Es poden planificar els suports amb restes horàries d'altres professors/es o amb voluntariat (p.e. alumnes en pràctiques)
- L'equip directiu ha de, inicialment, proposar i planificar aquests temps de docència.

CONEXIEMENTS PREVIS

Pràctica 1^a, en grups de 3:

- Heu participat d'alguna experiència de DC?
 - Quina ha estat la vostra "sensació"?
- Per què vos pareix interessant aprendre sobre la DC?
- Penseu que és possible portar-la a terme en la vostra escola?

LA DOCÈNCIA COMPARTIDA

- Es tracta de planificar, programar, implementar (les pràctiques d'aula) i avaluar conjuntament.
- El SUPORT es fa dins de l'aula per al benefici de tot l'alumnat.
- L'objectiu de la DC és:
 - Desenvolupar pràctiques educatives eficaces per a tot l'alumnat d'un mateix grup.
 - Generant al mateix temps espais de desenvolupament i aprenentatge professional per als docents implicats.

Grup de Recerca sobre
Aprenentatge entre Iguals

PREJUDICIS

Docència compartida

Aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat

- Amb quins prejudicis penseu que es troba la DC?

PREJUDICIS

Docència compartida

Aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat

ALGUNES IDEES ERRÒNIES O CONFUSIONS HABITUALS

- 1. No podem fer docència compartida perquè no tenim prou mestres.**
Sovint no és un problema de la quantitat de recursos humans, sinó de com es distribueixen aquests recursos al centre.
- 2. Amb la docència compartida es deixa d'atendre els alumnes amb dificultats.** No és cert, sinó que s'ha de considerar com a suport universal per a tots els alumnes; també per als que presenten necessitats específiques de suport educatiu.
- 3. Amb la docència compartida s'ha de dedicar més hores de coordinació.** És cert que els professionals s'han de coordinar, però un cop decidit què es farà, es poden distribuir la preparació de la feina.
- 4. Els dos mestres poden donar directrius diferents i confondre els alumnes.** En algun cas que els mestres no s'hagin pogut coordinar prou, es pot fer servir alguna modalitat de docència compartida en què es pugui evitar en major mesura aquest fet.
- 5. Serà difícil avaluar els alumnes.** Al contrari: són dues mirades diferents però complementàries per avaluar els alumnes; fins i tot es poden concretar els instruments d'avaluació, compartir-los i fer-los servir conjuntament a l'aula.
- 6. Caldrà canviar molt la metodologia de l'aula.** La docència compartida pot ajudar a impulsar canvis en les maneres de fer a les aules de forma progressiva i acompanyada, i a mesura que els mestres es vagin sentint més segurs.
- 7. Tenir un company a l'aula, que sembla que t'estigui jutjant, pot incomodar.** El company serà dins l'aula per col·laborar i donar suport, i ajudarà a avaluar la tasca docent. La presència d'un company pot ser precisament una font d'aprenentatge per a tots dos i una oportunitat de descobrir maneres diferents i nous models per respondre a les situacions d'aula.

AVANTATGES

- **Per a l'alumnat:**
- L'ajuda està a disposició de tots/es, tant per a qui la necessita constantment com per a qui la necessita ocasionalment.
- Al mateix temps, l'alumnat amb més necessitat d'ajuda no queda etiquetat (no ha d'eixir fóra) i manté com a referent al professor/a de l'aula.
- Facilita l'autonomia de l'alumnat en entorns ordinaris, i heterogenis (diversitat de l'aula).
- Millora la convivència i el clima escolar notablement.

AVANTATGES

- **Per al professorat:**
- La possibilitat de compartir i elaborar nous materials o metodologies de treball; compartir l'avaluació i el seguiment dels alumnes.
- Donar-se suport mutu front les dificultats afavorint la gestió de l'aula i el clima de treball.
- L'ampliació de coneixements que suposen les reflexions conjuntes que els 2 mestres poden elaborar a partir de la seua pràctica.

(CONT.)

-
- El mestre/a d'aula (tutor/a) comparteix el protagonisme amb un altre mestre/a i d'aquesta manera s'agilitzen les decisions i a voltes flueixen improvisacions que sorgeixen de tindre presents els interessos de l'alumnat.
 - El mestre/a de suport (PT/AiLI) comparteix el seu coneixement amb el mestre/a generalista i uneixen els seus sabers per a millorar la docència i l'atenció a tot tipus d'alumnat.
 - La DC facilita i fa possible les bones pràctiques inclusives.

DIFICULTATS

- La idea, encara generalitzada, que els suports s'han de donar fora de l'aula i als xiquets/es que tenen “dificultats” (perspectiva clínica)
- La cultura individualista que té la professió docent, la por a ser jutjat/a... (Huguet, 2011)

L'ORGANITZACIÓ DE LA DOCÈNCIA COMPARTIDA

Les estructures organitzatives del centre, faciliten espais i temps per a la coordinació i la presa de decisions conjuntes.

Tipologies de docència compartida (Friend, Reising i Cook, 1993):

- 1. Lead and support:** Un docent lidera i l'altre va ajudant. Exemples: un ensenya i l'altre fa d'observador (arreplegades); un ensenya i l'altre està pendent d'alguns alumnes que poden presentar dificultats.
- 2. Station teaching:** Cada docent es prepara una part del tema, parteixen el grup i ho treballen, després canvien de grup. El docent està fix en un espai, primer passa mitja classe i després l'altra mitja.

(CONT.)

3. **Parallel teaching:** Desdoblament del grup-classe, però els 2 docents ensenyen el mateix, cadascun s'encarrega d'un grup
4. **Alternative teaching:** Un docent ensenya a la majoria del grup-classe, l'altre atén a un grup menut amb més dificultats.
5. **Team teaching:** Planifiquen, ensenyen i avaluen els 2 al mateix temps.

VÍDEO SÍNTESE DEL QUE HEM PARLAT

Grup de Recerca sobre
Aprenentatge entre Iguals

Docència compartida

Aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat

Docència compartida: Aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat

Docència compartida: Aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat

- <https://www.youtube.com/watch?v=Co4wHFJhnoM&feature=youtu.be>

PER POSAR-HO EN PRÀCTICA: EXEMPLES CONCRETES DE DC

- Pràctica: el Puzzle de Aronson sobre tipus de DC.
- Fem grups de 5 membres (5')
- Fem grups d'experts de cada tipus de DC (15')
 - En què consisteix i un exemple real
- Tornem al grup primari, on cada membre que s'ha convertit en un expert, explica la sessió de DC segons el seu tipus (10')
- Entregar la pràctica en moodle (???)

LA DOCÈNCIA COMPARTIDA FACILITA LES BONES PRÀCTIQUES INCLUSIVES

- Escoltem a Coral Elizondo:
 - https://www.youtube.com/watch?v=VH_waQd0A88
 - Els propis alumnes com a suport:
 - ✓ els sistemes d'aprenentatge en grup cooperatiu (heterogeni) i
 - ✓ els sistemes d'aprenentatge recolzats en les tutories entre companys
- (Ovejero, 1990; Pujolas, 2001)

PRÀCTICA PER A CASA

-
- A partir dels dos articles de la Revista AULA de Innovació Educativa (a la plataforma virtual) i fixant-nos en el quadre,
 - Poseu un exemple de bones pràctiques inclusives de DC entre PT/AiL i Tutor/a.
 - Entregar-la en moodle.

CRITERIOS EN EL DISEÑO DE LAS ACTIVIDADES EN DOCENCIA COMPARTIDA (Huguet, 2006)

- Evitar proponer actividades de gran grupo o actividades centradas en el docente en las que haya poca iniciativa y actividad por parte del alumnado.
- Diversificar la información que se ofrece al alumnado a través de diferentes canales y con diferentes niveles de complejidad.
- Proponer actividades en las que haya interacción y trabajo conjunto entre los alumnos.
- Diseñar metodologías que impliquen flexibilidad y variedad de situaciones interactivas entre el alumnado y de organización del espacio.
- Proponer actividades abiertas que requieran el trabajo en equipos y que permitan diferentes niveles de logro o diferentes formas de presentación de la información o del producto.
- Proponer actividades en las que todo el alumnado, también aquel que tiene más dificultades, pueda tener éxito.
- Garantizar que los docentes puedan hacer una evaluación continuada y ofrecer retroalimentación ajustada al alumnado o grupos que lo requieren. Favorecer momentos de conversación profesor-alumno, y entre alumnos, para que se den cuenta de cómo aprenden, qué les cuesta más, qué les gusta, etc.

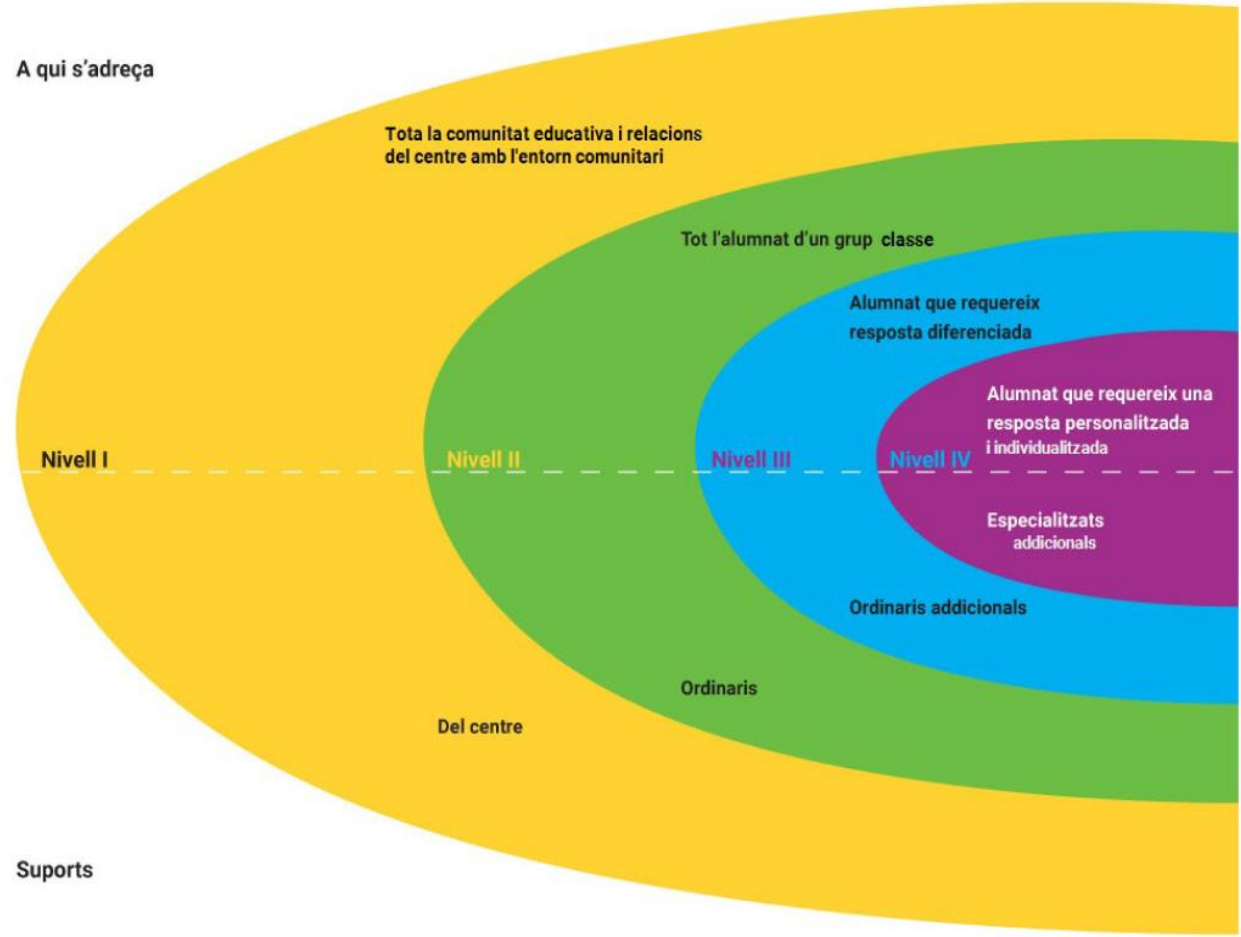
MESURES I SUPORTS PER A L'ATENCIÓ EDUCATIVA

**Com s'organitzen les mesures de resposta educativa?
4 nivells de resposta: Nivell I, Nivell II, Nivell III i Nivell IV**

Art 14

A qui s'adreça

Suports

CANVIS QUE PROVOCA FER EL SUPORT DINS DE L'AULA

- A nivell d'aula:
 - Canvis metodològics a l'aula
 - Planificació conjunta sessions
 - Prevenció i detecció de dificultats a l'aula
 - Interacció entre els 2 mestres dins i fora de l'aula

CANVIS QUE PROVOCA FER EL SUPORT DINS DE L'AULA

- A nivell de l' alumne:
 - Inclusió: sentir-se un més dins el grup.
 - Afavorir autonomia i aprenentatge en entorns ordinaris
 - No delegació en l'especialista per part del tutor i dels altres mestres
 - Major coneixement compartit per part dels professors

CANVIS QUE PROVOCA FER EL SUPORT DINS DE L'AULA

- A nivell de centre
 - Aprenentatge entre iguals
 - Més interacció i suport entre professors
 - Resolució de problemes
 - Necessitat de coordinació i col·laboració
 - Afavoreix la innovació i la millora a les aules

EL DOCENT DE SUPORT: PT I AL

- Donar suport a l'equip docent dins l'aula per promoure la participació i els aprenentatges dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu.
- Preparar activitats i materials didàctics que faciliten la participació i l'aprenentatge dels alumnes i el treball específic en el grup classe ordinari.
- De forma excepcional, oferir suport individual (o en altres formes d'agrupament) dins o fora de l'aula, quan els objectius i continguts així ho requeresquen.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Alba, C. (2016). Diseño Universal para el Aprendizaje: Educación para todos y prácticas de enseñanza inclusivas. San Sebastián de los Reyes, Madrid: Morata

Uriarte, L y Redondo, L. (2014). Docencia compartida. Departamento de Educación del País Vasco. Gobierno Vasco.

Miquel, E., Sabaté, B y Morón, M. (2014). La docencia compartida, un recurso para favorecer buenas prácticas inclusivas. Barcelona Inclusiva 2014. International Congress. Universitat Autònoma de Barcelona.

Oller, M., Navas, C. y Carrera, J. (2018). Docencia compartida en el aula: retos y posibilidades. Revista Aula de Innovación educativa. Barcelona.

Huguet, T y Lázaro, L. (2018). Iniciar y mantener prácticas de docencia compartida en las aulas. Revista Aula de Innovación educativa. Barcelona.